

POSTANOWIENIE

Dnia 28 sierpnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło

w sprawie z odwołania A. K. i [...] Wyższej Szkoły [...] w Ś.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Poznaniu
o wysokość podstawy wymiaru składek,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 28
sierpnia 2024 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się A. K. od wyroku Sądu Apelacyjnego
w Poznaniu
z dnia 29 lipca 2022 r., sygn. akt III AUa 270/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od A. K. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Poznaniu tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego kwotę 1.800 (tysiąc osiemset) złotych z ustawowymi odsetkami za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia zobowiązanemu orzeczenia do dnia zapłaty.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Poznaniu wyrokiem z 29 lipca 2022 r. oddalił apelację odwołującej [...] Wyższej Szkoły [...] w Ś. oraz apelację A. K. od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z 12 stycznia 2021 r., oddalającego ich odwołania od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Poznaniu z 4 grudnia 2018 r. stwierdzającej, że podstawa wymiaru składek na obowiązkowe

ubezpieczenia: emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne A. K. z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek [...] Wyższej Szkoły [...] za okres październik 2013 - grudzień 2017 jest równa kwotom wskazanym w sentencji, stanowiącym sumę wynagrodzenia i stypendium wypłaconego w każdym miesiącu.

Ubezpieczony A. K. złożył skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu, zaskarżając orzeczenie w części, tj. w zakresie punktu drugiego i czwartego, w których oddalono jego apelację. Skargę kasacyjną oparł na podstawie naruszenia prawa materialnego: 1) art. 18 ust. 1 w związku z art. 6 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 4 pkt 9 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2024 r., poz. 497; dalej: ustawa systemowa) w związku z art. 12 ust. 1 i art. 21 ust. 1 pkt 39, przy uwzględnieniu art. 10 ust. 1 pkt 1, 3, 9 oraz art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2024 r., poz. 226; dalej: ustawa o PIT) w związku z § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 728; dalej: rozporządzenie wykonawcze), przez błędną wykładnię sprowadzającą się do przyjęcia, że (...) definicja przychodów ze stosunku pracy niewątpliwie obejmuje stypendia wypłacane pracownikom naukowo - dydaktycznym zatrudnionym w szkolnictwie wyższym, a tym samym przyjęcie, że wypłacane na rzecz ubezpieczonego stypendia naukowe, służące i przeznaczone na jego działalność naukową, będąc elementem wynagrodzenia ze stosunku pracy, współkształtują podstawę wymiaru składek, gdy tymczasem stypendia naukowe są wyłączone z podstawy wymiaru składek na podstawie wspomnianych przepisów, stanowiąc przychód z innych źródeł w rozumieniu ustawy o PIT; 2) art. 18 ust. 1 w związku z art. 6 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 4 pkt 9 ustawy systemowej w związku z art. 12 ust. 1 i art. 21 ust. 1 pkt 39, przy uwzględnieniu art. 10 ust. 1 pkt 1, 3, 9 oraz art. 20 ust. 1 ustawy o PIT w związku z § 2 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego, przez niewłaściwe zastosowanie sprowadzające się do przyjęcia, że (...) przedmiotowe stypendium (...) bez wątpienia jest przychodem ze stosunku pracy, bowiem umowa o pracę zawarta z odwołującym się nakładała na niego

obowiązek „realizacji ustalonych prac naukowo – badawczych”, gdy tymczasem przyznane i wypłacone świadczenie nie wiązało się wykonywaniem i wykonaniem umowy o pracę, w tym osiągnięciem umówionego rezultatu w ramach obowiązków pracowniczych, lecz innym świadczeniem, kwalifikowanym ze źródła przychodów, o którym mowa w art. 10 ust. 1 pkt 9 w związku z art. 20 ust. 1 ustawy o PIT.

Biorąc powyższe pod uwagę, skarżący wniósł o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego oraz poprzedzającego wyroku Sądu pierwszej instancji, zniesienie postępowania w obu instancjach i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Poznaniu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego, w tym o kosztach zastępstwa procesowego według norm przepisanych; ewentualnie wniósł o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego, w tym o kosztach zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, skarżący powołał się na występowanie istotnego zagadnienia prawnego oraz potrzebę wykładni przepisów prawa. Sformułował następujące zagadnienie prawne: czy - przy uwzględnieniu brzmienia art. 18 ust. 1 w związku z art. 6 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 4 pkt 9 ustawy systemowej w związku z art. 12 ust. 1 w związku z art. 21 ust. 1 pkt 39 ustawy o PIT, ale i art. 10 ust. 1 pkt 1 i 9 w związku z art. 20 ust. 1 ustawy o PIT - ubezpieczony, któremu przyznano i wypłacono stypendium naukowe w rozumieniu art. 21 ust. 1 pkt 39 ustawy o PIT w związku z przepisami prawa o szkolnictwie wyższym i nauce uzyskuje przychód z tytułu stosunku pracy z racji zatrudnienia w ramach stosunku pracy, czy przychód z innego źródła?

Wątpliwości interpretacyjne dotyczą zaś przepisów art. 18 ust. 1 w związku z art. 6 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 4 pkt 9 ustawy systemowej w związku z art. 12 ust. 1 w związku z art. 21 ust. 1 pkt 39 ustawy o PIT, ale i art. 10 ust. 1 pkt 1 i 9 w związku z art. 20 ust. 1 ustawy o PIT w sytuacji, w której przyporządkowuje się stypendium naukowe do źródła przychodów ze stosunku pracy w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, z pominięciem brzmienia art. 20 ust. 1 ustawy o PIT, który w zakresie przedmiotowym ma wymienione

stypendia, które należałoby łączyć ze źródłami przychodów, o jakich mowa w art. 10 ust. 1 pkt 9, a nie w art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy o PIT.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną, organ rentowy wniósł o wydane postanowienia o odmowie przyjęcia skargi do rozpoznania oraz o zasądzenie od skarżącego na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Sąd Najwyższy wielokrotnie wyjaśniał, że jako sąd kasacyjny nie jest sądem powszechnym zwykłej, trzeciej instancji, a skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w

orzecnictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.).

W sytuacji, gdy Sąd Najwyższy udzielił odpowiedzi co do danej kwestii prawnej, a nie ujawniły się nowe, nieznane wcześniej okoliczności mające wpływ na wynik wykładni, nie ma potrzeby przyjmowania kolejnych skarg kasacyjnych pochodzących od tego samego podmiotu, opartych na tych samych podstawach i formułujących te same wątpliwości interpretacyjne. Przyjęcie kolejnych podobnych skarg kasacyjnych do rozpoznania nie będzie służyć dalszemu rozwojowi orzecnictwa.

Przedstawiane przez skarżącego problemy prawne zostały poddane wnikliwej analizie przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 października 2022 r., II USKP 21/22 (OSNP 2023 nr 7, poz. 80) ze skargi płatnika składek [...] Wyższej Szkoły [...] w Ś.

Jak przyjął Sąd Najwyższy we wskazanym wyroku, w przypadku wypłacanych stypendiów naukowych w rozumieniu art. 21 ust. 1 pkt 39 ustawy o PIT, trudno uznać te świadczenia za przychód ze stosunku pracy zwolniony z oskładkowania. Zgodnie z § 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r., podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych osiągany przez pracowników u pracodawcy z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy, z zastrzeżeniem art. 18 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz § 2 tego rozporządzenia. Przepisy te zawierają zamknięty katalog wyłączeń przedmiotowych, to jest rodzajów przychodów ze stosunku pracy, które zwolnione są z oskładkowania. Katalog ten powinien być ściśle interpretowany. W judykaturze Sądu Najwyższego przyjmuje się, że prawo ubezpieczeń społecznych jest - ze swych założeń - prawem ścisłym i sformalizowanym, opartym na bezwzględnie obowiązujących normach, z wyłączeniem możliwości ich interpretowania z uwzględnieniem obowiązujących w prawie cywilnym reguł słuszności. Powoduje to konieczność ścisłego wykładania jego przepisów (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2010 r., II UZP 1/10, OSNP 2010 nr 21-22, poz. 267; wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 grudnia 2005 r., III UK 120/05, OSNP 2006 nr 21-22,

poz. 338; z dnia 26 lipca 2011 r., I PK 22/11, OSNP 2012 nr 19-20, poz. 235; z dnia 19 grudnia 2012 r., I UK 320/12, LEX nr 1308047). Skoro zatem katalog dostępnych w § 2 rozporządzenia wykonawczego wyłączeń należy wyklądać ściśle, to trzeba przyjąć, że nie są zwolnione z oskładkowania świadczenia w katalogu tym niewymienione, a nie wymieniono w nim stypendiów naukowych.

W dalszej kolejności Sąd Najwyższy (w sprawie II USKP 21/22) miał na względzie, że zgodnie z art. 21 ustawy o PIT, z opodatkowania zwolnione zostały określone przychody. Zwolnienie takie nie oznacza, że przychody te przestają być przychodami w rozumieniu art. 12 ust. 1 tej ustawy. Z kolei art. 4 pkt 9 ustawy systemowej odsyła do pojęcia przychodu w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy o PIT, a nie do art. 21 tej ustawy. Zatem zakwalifikowanie określonego przychodu jako zwolnionego na gruncie art. 21 ustawy o PIT z opodatkowania podatkiem od osób fizycznych (zwolnienie przedmiotowe), nie wyklucza uznania tego przychodu jako oskładkowanego na gruncie systemu ubezpieczeń społecznych, który posiada własną, autonomiczną regulację w zakresie wyłączenia określonego rodzaju przychodów ze stosunku pracy z podstawy wymiaru składek. Regulacją taką jest § 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r., z którego treści nie wynika, że stypendia naukowe, jako przychód ze stosunku pracy, podlegają wyłączeniu z podstawy wymiaru składek. Przepisy ustawy systemowej posługują się pojęciem stypendium wyłącznie w kontekście stypendium dla osób bezrobotnych, stypendium sportowego czy stypendium doktoranckiego. Można dopatrywać się podobieństwa co do charakteru stypendium doktoranckiego do instytucji stypendium naukowego, jednak zgodnie z art. 18 ust. 4 pkt 2b ustawy systemowej, stypendia doktoranckie podlegają oskładkowaniu. Wypada zatem stwierdzić, że gdyby intencją ustawodawcy było wyłączenie stypendiów naukowych z oskładkowania, to wprowadziłby uregulowanie w tym zakresie w przepisach prawa ubezpieczeń społecznych.

Wobec dokonanej przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 października 2022 r., II USKP 21/22, wykładni przepisów (które stały się przedmiotem rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych), potwierdzonej w kolejnych orzeczeniach Sądu Najwyższego zapadłych w sprawach ze skarg kasacyjnych płatnika składek [...] Wyższej Szkoły [...] w Ś. (postanowienia Sądu Najwyższego: z

dnia 23 listopada 2022 r., II USK 9/22 (LEX nr 3723488); z dnia 8 lutego 2023 r., II USK 97/22 (LEX nr 3526799); z dnia 9 marca 2023 r., II USK 98/22 (niepublikowane); z dnia 13 kwietnia 2023 r., II USK 123/22, LEX nr 3579264; z dnia 19 kwietnia 2023 r., II USK 248/22, LEX nr 3582483), trzeba stwierdzić, że nie zachodzą wskazane przez skarżącego przesłanki przedsądu.

Z powyższych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a o kosztach postępowania kasacyjnego orzekł stosownie art. 398²¹ w związku z art. 98 § 1 i 3 k.p.c.

[SOP]

[ms]